

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Voornemen Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied	TELEFOONNUMMER	+31622451638
		E-MAILADRES	onno.raijmakers@provincie-utrecht.nl
DATUM	05-07-2022		
DOCUMENTNUMMER	UTSP 1512015602-1258	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Onno Raijmakers	TEAM	PL1
NUMMER PS	PS2022RGW81	PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
COMMISSIE	Ruimte, Groen en Water/Wonen		
BIJLAGEN	1: Uitvoeringstrategie Landelijk Gebied, conceptversie		

Geachte dames en heren,

Essentie/ samenvatting:

Met deze brief berichten wij u over onze richtinggevende uitspraak voor de nieuwe Uitvoeringsstrategie voor het Landelijk Gebied (ULG). Met deze strategie beogen wij de opgaven van provincie en van andere partijen in de uitvoering samen te brengen met een vernieuwing van werkwijze en sturing (intern en extern). De ULG geeft uitwerking aan de in onze Omgevingsvisie aangekondigde gebiedsgerichte, integrale aanpak met oog voor lokale behoeften, een oplossingsgerichte houding, synergievoordelen, slimme combinaties en integrale afwegingen. Met deze aanpak bouwen we verder op de aanpak in de Agenda Vitaal Platteland (AVP) en de kaders van het Handelingskader Gebiedsgerichte aanpak Stikstof en de Regionale Veenweidestrategie (RVS). We willen hierbij vanuit onze rol als regisserende/realiserende provincie, conform de rol die het Rijk in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) aan de provincies vraagt, de sturing vernieuwen en in de uitvoering de opgaven in gebieden meer integreren. De ULG nodigt uit tot het maken van bindende samenwerkingsafspraken met gebiedspartijen om te komen tot de uitvoering in gebiedsprocessen.

Inhoudelijk gaat het wat de provincie betreft dan in ieder geval om meer natuur, minder stikstof, schoner water, minder bodemdaling en het groeien naar kringlooplandbouw. Andere opgaven, vanuit onze eigen opgaven en ambities, vanuit die van het Rijk en vanuit die van onze medeoverheden en andere partners, willen we zoveel mogelijk meewegen. Dan gaat het bijvoorbeeld om Groen Groeit Mee, de aanleg van nieuwe bossen, groenblauwe dooradering, recreatieve verbindingen, energietransitie en klimaatadaptatie.

We willen de gebiedsgerichte aanpak en onze samenwerking met de gebiedspartijen in een aantal stappen uitwerken voor 2 regio's: Utrecht-West en Utrecht-Oost. Deze leiden tot gezamenlijke regio-agenda's en -programma's, die gebundeld het Provinciale Gebiedsprogramma gaan vormen. Op basis hiervan zal de provincie een beroep doen op financiering vanuit het Transitiefonds Landelijk Gebied.

Met onze samenwerkingspartners gaan we in gesprek om te komen tot een gedragen strategie en vragen uw Staten te reflecteren op het voorliggende concept en ons aandachtspunten mee te geven voor het afronden van de strategie.

Inleiding:

Met onze Statenbrief van 29 maart jl. hebben we u geïnformeerd over de focus en de voortgang van het opstellen van de nieuwe Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied (ULG). Nu hebben wij de ULG in concept gereed en gaan we met uw Staten en de partijen met wie we willen samenwerken over dit concept in gesprek. Met de medeoverheden onderzoeken we in hoeverre de ULG een gezamenlijk document kan worden, zodat dit als een gezamenlijke strategie voor de gebiedsgerichte aanpak in het landelijk gebied kan worden uitgewerkt. De werkwijze voor de totstandkoming van de RVS dient daarbij als voorbeeld/inspiratie.

Gegeven de vele en urgente opgaven willen wij als provincie op korte termijn beschikken over een werkwijze voor de geïntegreerde aanpak en uitvoering van de opgaven in het landelijk gebied. De werkwijze moet realiseerbaar zijn, draagvlak bij de gebiedspartijen hebben en garantie bieden voor een snelle en doelmatige gebiedsgerichte uitvoering in overeenstemming met de sturingsfilosofie uit de Omgevingsvisie. Wij vragen u te reflecteren op de in het concept voorgestelde aanpak en aandachtspunten bij de vaststelling mee te geven.

De kaders die uw Staten hebben vastgelegd in Omgevingsvisie provincie Utrecht (maart 2021), de RVS (februari 2022) en het Handelingskader Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof (maart 2022) zijn het uitgangspunt voor de ULG. Daarin gaat het om zaken als *een gebiedsgerichte en integrale aanpak, oog voor lokale behoeften, een oplossingsgerichte houding, synergievoordelen, slimme combinaties en integrale afwegingen*. De ULG geeft hier invulling aan. De ULG zal uitnodigen tot samenwerkingsafspraken met gebiedspartijen vanuit de prioriteiten in deze kaders.

Voorgeschiedenis:

- De aanbevelingen uit de evaluatie Agenda Vitaal Platteland (AVP), die een belangrijk vertrekpunt zijn voor deze concernopdracht, zijn op 14 oktober 2020 besproken in de Statencommissie RGW (2020RGW145).
- Op 16 december 2020 is een informatiesessie met de commissie RGW over deze concernopdracht georganiseerd.
- Statenbrief 9-3-2021 over temporisering concernopdracht (2021RGW62).
- Statenbrief 1-6-2021 over Vervolg uitvoeringsstrategie (2021RGW110).
- Mededeling gedeputeerde Bruins Slot in de commissie RGW van 13-10 over het noodgedwongen afbreken van de aanbestedingsprocedure.
- Statenbrief 29-03-2022 over Voortgang ULG (2022RGW93)

Focus ULG:

Wij hebben u in maart 2022 bericht over de bijgestelde koers mede in lijn met de urgenties vanuit het Rijk en de propositie stikstof en natuur van het Interprovinciaal Overleg (IPO). Hierbij hebben wij ervoor gekozen om in de ULG de nadruk te leggen op de rol van regisserende/realiserende provincie. In eerste instantie gericht op de Natura 2000-gebieden, inclusief een zone daar omheen, maar uitgaande van de startnotitie voor het NPLG van het Rijk (10 juni 2022) voor het gehele landelijke gebied in de provincie.

Voor de uitvoering van een aantal opgaven in het landelijk gebied hebben wij als provincie een belangrijke regisserende/realiserende rol. Dit betekent een focus op vijf opgaven:

- Natuur: afmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).
- Stikstof: verminderen van de stikstofdepositie om de beschermde kwetsbare natuurgebieden te behouden en herstellen en om economische en maatschappelijke ontwikkelruimte mogelijk te maken.
- Bodemdaling: afremmen bodemdaling in veenweidengebieden en zo minder CO₂ in de atmosfeer krijgen, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord.
- Water: het bereiken van de afgesproken doelen in de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Nitraatrichtlijn en Regionale Adaptatie Strategieën.
- Landbouw: de transitie naar rendabele kringlooptlandbouw, die wezenlijk is om te kunnen voldoen aan de bovenstaande resultaatsafspraken en wettelijke verplichtingen.

De keuze voor een focus op deze opgaven is door u gemaakt in bovengenoemde kaders.

De ULG bouwt verder op de samenwerkings- en sturingsaanpakken in de AVP, de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof en de RVS. Belangrijk onderdeel is ook hoe we ook andere provinciale opgaven, zoals vergroten van de klimaatbestendigheid, energie-transitie, Groen Groeit Mee en het recent vastgestelde Strategisch bosbeleid

integraal mee kunnen wegen. En hoe we de provinciale opgaven verbinden met de opgaven van partijen in het gebied. In de Gebiedscommissie Utrecht West is door de waterschappen en de gemeenten de hand uitgestoken om deze ULG in gezamenlijkheid op te stellen. De richtinggevende uitspraken van ons over de ULG in het voorliggende concept zijn daarvoor een prima uitgangspunt. In de komende periode onderzoeken wij de brede haalbaarheid van het opstellen van een gezamenlijke strategie, als één overheid, en daardoor het vergroten van draagvlak voor de aanpak. Dit parallel aan ons verzoek aan uw Staten om op dit concept te reflecteren en ons aandachtspunten mee te geven. Voor ons staat in deze strategie de samenwerking met andere overheden en gebiedspartijen centraal.

Voor de werkwijze in de ULG hanteren we de volgende principes:

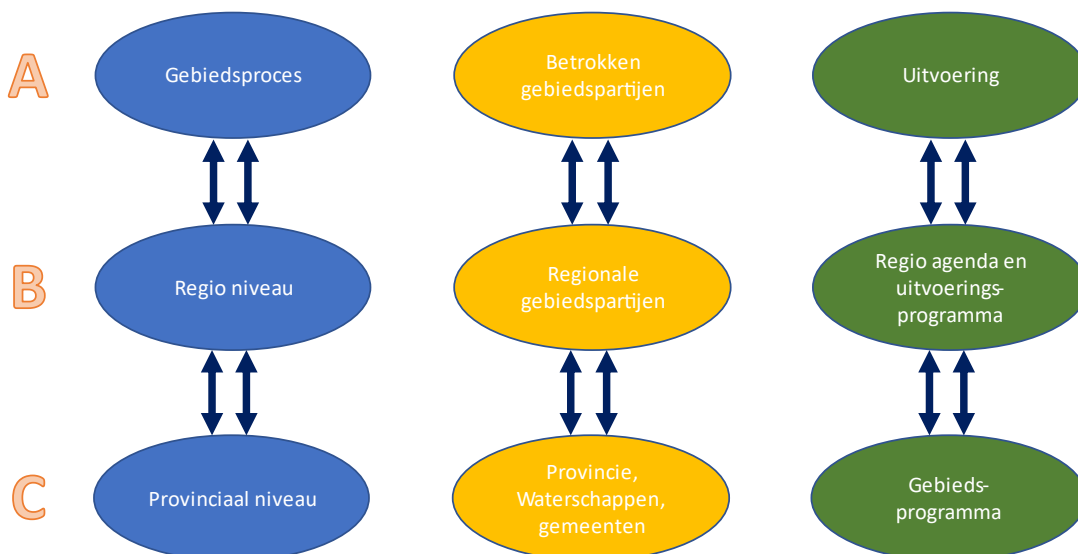
- We doen het samen: met de gebiedspartijen en als één overheid
- Het gebied staat centraal
- We creëren meerwaarde
- We organiseren een grote betrokkenheid en inbreng van de direct betrokkenen en belanghebbenden
- Waar mogelijk en zinvol sluiten we aan bij bestaande organisatiestructuren
- We bouwen voldoende momenten van reflectie en kennisuitwisseling in om lering te trekken en waar nodig, bij te sturen.

De focus van de ULG komt ook overeen met de vraag van het Rijk aan de provincies in de Startnotitie Programma Landelijk Gebied (10 juni, zie onze Statenbrief van 14 juni, PS2022RGW50) om een integraal Provinciaal Gebiedsprogramma op te stellen. Deze startnotitie leidt niet tot het aanpassen of bijstellen van het door u vastgestelde Handlingskader Gebiedsgerichte aanpak Stikstof. De uitwerking in een ontwerp NPLG kan daar eventueel wel aanleiding toe geven. Indien dat zo is komen wij daar bij u op terug.

In de ULG worden de lopende gebiedsprocessen opgenomen op een zodanige wijze dat er geen stagnatie in de uitvoering van deze gebiedsprocessen optreedt.

Stappen naar gebiedsuitvoering

De basis van de ULG ligt in het gebiedsgewijs gezamenlijk stappen zetten om tot uitvoering te komen. Daarbij onderscheiden we 5 hoofdstappen: Gebied bepalen – Inventariseren – Gebiedsagenda maken – Gebiedsprogramma vaststellen – Uitvoeren. Deze stappen kan je op verschillende schaalniveaus toepassen. We onderscheiden drie schaalniveaus, zoals ook benoemd in de Evaluatie AVP (zie verder §2.4 van de concept ULG). In de onderstaand figuur zijn deze niveaus gevisualiseerd.

De kracht van de gebiedsgerichte aanpak ligt uiteindelijk in de gebiedsprocessen op deelgebied/polderniveau. Daar vindt de uiteindelijke uitvoering van de maatregelen en acties plaats om een bijdrage te leveren aan de doelen voor de 5 noodzakelijke opgaven. De energie bij de direct betrokkenen is de kurk waar de aanpak op drijft.

Regio-indeling

Voortbouwend op de Omgevingsvisie, de Gebiedsgerichte aanpak Stikstof en de netwerksamenwerking in het programma AVP, voorzien we een regionale uitwerking van de opgaven en van de wijze van uitvoering. Afwijkend van de regio-indeling in de Omgevingsvisie en op basis van een eerste beperkte consultatie met gebiedspartijen, stellen we vanuit de huidige praktijk en de criteria voor gebiedssamenwerking, die in de ULG zijn opgenomen, een indeling in twee regio's voor:

- Utrecht oost
- Utrecht west

Deze indeling gaat uit van bestuurlijke en landschappelijke samenhang en draagvlak onder de samenwerkingspartners. Belangrijk is dat deze indeling niet rigide is, en dat verfijning mogelijk is wanneer de opgaven en het netwerk daarom vragen.

Sturing

In hoofdstuk 4 van de ULG is de sturing op de verschillende niveaus uitgewerkt. De ULG stelt een lichte sturing vanuit de gezamenlijke overheden op provinciaal niveau voor met een adviesrol vanuit de maatschappelijke organisaties.

Het zwaartepunt van de sturing ligt in ons voorstel bij de Regiostuurgroepen (RSG), waarin alle belangen en kennis zijn vertegenwoordigd: overheden en betrokken organisaties. De provincie participeert hierin gelijkwaardig.

De sturing gaat uit van vastgestelde kaders. De representatieve democratie (gemeenteraden, provinciale staten, algemene besturen waterschappen) wordt geïnformeerd over de stappen in de planvorming en uitvoering. Eventueel benodigde nadere kaderstelling op onderdelen als gevolg van benodigde keuzen voor de uitvoering, kan zo goed geagendeerd worden.

Regio-agenda's en interbestuurlijke Regioprogramma's

Op basis van regio-inventarisaties stellen wij voor met de andere overheden en maatschappelijke/ particuliere gebiedspartijen het gesprek over de wisselwerking tussen de verschillende opgaven te organiseren en de opgaven op basis van gemeenschappelijke belangen en best mogelijke gemeenschappelijke doelbereik samen te brengen. De resultaten leggen we vast in een regio-agenda. Dit proces is al in gang gezet met de gebiedsagenda's in en rondom de Natura 2000-gebieden. Speciaal aandachtspunt is daarbij de provinciegrens overschrijdende samenwerking in enkele deelgebieden, zoals Foodvalley en Nieuwkoopse plassen. Hier zullen we de Utrechtse inbreng zoveel mogelijk volgens de ULG lijn organiseren. En dit proces vraagt, door de verbreding in de startnotitie NPLG naar het gehele landelijke gebied, uitbreiding met andere deelgebieden.

De gebundelde regio-agenda's (in de voorliggende concept ULG zijn dat er 2) gaan het Provinciale gebiedsprogramma vormen. Op basis hiervan zal de provincie een beroep doen op financiering vanuit het Transitiefonds Landelijk Gebied.

Bij duidelijkheid over het definitieve provinciale Gebiedsprogramma en bijdrage uit het Transitiefonds willen we de uitvoering met bindende afspraken vastleggen in interbestuurlijke regioprogramma's en samenwerkingsovereenkomsten met niet-overheidspartijen.

Breed provinciaal Gebiedsprogramma: relatie met aanpak Stikstof

De in gang gezette gebiedsagenda's (vanuit de gebiedsgerichte aanpak stikstof gericht op de 5 noodzakelijke opgaven) worden als deelgebieden opgenomen in de regio-agenda. De stikstofaakstelling in de startnotitie voor het NPLG vraagt ons om goed naar de begrenzing van de gebieden te kijken. En daarbij het gehele landelijke gebied te betrekken. Het Gebiedsplan dat wij vanuit de Wet stikstofreductie en natuurherstel moeten opstellen, wordt onderdeel van het brede Provinciale Gebiedsprogramma in het kader van het NPLG. Het gezamenlijk uitwerken van alle opgaven in onderlinge samenhang binnen een jaar, lijkt moeilijk haalbaar. Een gefaseerde uitwerking en getrapte indiening voor financiering vanuit het Transitiefonds, lijkt hier geboden.

Kanttekening

Het in onderlinge samenhang plannen en uitvoeren van de gezamenlijke gebiedsopgaven vraagt om het ontwikkelen van een stevige samenwerking en voldoende tijd daarvoor. De tijdsdruk die het Rijk stelt (1 juli 2023 aanbieden Provinciaal Gebiedsprogramma) gecombineerd met de zwaarte van de opgaven vanuit het NPLG leggen een flinke druk op deze aanpak. Wij zijn er van overtuigd dat de in de ULG voorgestelde aanpak nodig is om te komen tot een goede en gedragen uitvoering. Met fasering en werken van grof naar fijn willen we aan deze aanpak uitvoering geven.

Een tweede punt van zorg is het kunnen beschikken over de benodigde capaciteit voor zowel het opstellen van de regio-agenda's en programma's als de daadwerkelijke uitvoering van de gebiedsprocessen. De organisatorische gevolgen van de uitwerking van de ULG (benodigde capaciteit, interne werkwijze en waar mogelijk samenvoegen uitvoeringsporen) worden in beeld gebracht.

Vervolgprocedure/ voortgang:

Met de voorliggende conceptversie gaan wij in gesprek met de medeoverheden en de andere gebiedspartijen. In augustus organiseren we ook bestuurlijke gesprekken hierover. Wij zullen u aanvullend informeren over de uitkomsten daarvan. Wij vragen uw staten te reflecteren op voorliggende concept van de ULG (31 augustus 2022) en ons aandachtspunten voor de ULG mee te geven. Uw inbreng betrekken we bij het definitief vaststellen. Onze planning is dat wij medio oktober de ULG kunnen vaststellen. Indien de gesprekken met de medeoverheden en gebiedspartners meer tijd vragen om tot een gedragen ULG te komen dan zullen wij u tijdig informeren.

Parallel aan het vaststellingstraject starten we (de voorbereiding voor) de uitwerking van de ULG in programmering en organisatie: we gaan de regio stuurgroepen inrichten en de samenwerkingsafspraken daarmee verder uitwerken, om tot regio-agenda's te komen. We integreren de Gebiedsgerichte aanpak stikstof en de aanpak bodemdaling in deze samenwerking.

Bij deze uitwerking zal ook nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de juridische aspecten (bijvoorbeeld aanbestedingen, subsidie, staatssteun, vormgeving van de samenwerkingsrelaties (overeenkomsten) en governance) en financiële aspecten. Het in de concept ULG opgenomen paragraaf 5.1 waarin nu een PM-overzicht is opgenomen van de mogelijke (bestaande) financieringsbronnen wordt daartoe verder uitgewerkt..

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen